Lähettäjä:

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys —

Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa ry

Annankatu 29 A 16

00100 Helsinki

suojelusihteeri@tringa.fi

Vastaanottaja:

Helsingin kaupunki

Kirjaamo

PL 10

00099 Helsingin kaupunki

helsinki.kirjaamo@hel.fi

Muistutus Östersundomin osayleiskaavaehdotuksesta (diaarinumero HEL 2021-011485)

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys — Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa ry:n (rek.nro 116.353, 4670 jäsentä loppuvuonna 2025) tarkoituksena on edistää ja kehittää lintuharrastusta, lintujen- ja luonnonsuojelua sekä toimia alueensa lintuharrastajien ja tutkijoiden yhdyssiteenä. Yhdistyksen toiminta-alue on Helsinki ja sen ympäristö (entinen Uudenmaan maakunta sekä Sipoo entisellä Itä-Uudellamaalla).

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys Tringa on perehtynyt Östersundomin osayleiskaavaehdotukseen ja muuhun aineistoon ja lausuu mielipiteenään seuraavaa.

Yleistä

Ehdotusvaiheeseen edennyt Östersundomin osayleiskaava edustaa sekä hyvässä että pahassa johdonmukaista askelta suhteessa niin vuoden 2024 kaavaluonnokseen kuin Östersundomin alueen kaavoituspyrkimyksiin laajemmin. Nähtävillä ollut ehdotus sisältää selkeitä ja kiitettäviä parannuksia aiempaan ja konkretisoi tarkoituksenmukaisella tavalla luonnosvaiheessa epäselviksi jääneitä maankäytöllisiä seikkoja, mutta koko yleiskaavahanketta ohjaava Östersundomin maankäytön perimmäinen kipukohta on yhä ennallaan. Alueen kahden keskuksen ympärille suunniteltu yhdyskuntarakentaminen nojaa maakuntakaavan mukaisesti joskus vastaisuudessa Itäkeskuksesta Sipoon rajalle kulkevasta pikaraitiotiestä tehtävään sitovaan raideliikennepäätökseen. Helsingin kaupungin tätä ajatellen muotoiltu tavoite 30 000–40 000 uudesta asukkaasta ja 4000–6000 uudesta työpaikasta on tarkentunut kosmeettisesti alaspäin luonnosvaiheesta, mutta mittakaavassa ei ole merkittävää muutosta: näin voimakas uudisrakentaminen on Östersundomin alueen merkittävien luontoarvojen säilymisen kannalta syvästi ongelmallista ja lieventämistoimenpiteistä huolimatta mahdotonta toteuttaa alueen pesimälinnustoa ja arvokkaita metsäalueita vaarantamatta.

Toistamme luonnosvaiheessa esittämämme näkemyksen että, **Östersundomin alueen suunniteltua maankäyttöä tulee edistää nykyisten rakennettujen alueiden täydennysrakentamisen suuntaan** ja muistutamme tässä yhteydessä toistamiseen kansainvälisistä sitoumuksista. Täydennysrakentamiseen nojaava pienimuotoisempi maankäyttö paitsi turvaisi Natura-alueiden suojelun perusteena olevien lintulajien elin-, pesimä- ja levähdysmahdollisuudet alueella ja osayleiskaavan herkän metsälinnuston yhtenäisen, mahdollisimman häiriöttömän elinympäristön, myös **helpottaisi merkittävästi COP15-kokouksen joulukuussa 2022 hyväksymän Kunmingin-Montrealin maailmanlaajuisen luonnon monimuotoisuuskehyksen tavoitteen I alatavoitteiden 1, 2 ja 3 sekä tavoitteen II alatavoitteen 12 saavuttamista.**

Linnustovaikutukset

Osayleiskaavaehdotuksen merkittävin edistysaskel on Sakarinmäen keskuksesta etelään kohti Karhusaarta ja pohjoiseen kohti Landbota ja Ultunaa kulkevien pikaraitiotien yhteystarpeiden poistaminen kaavakartasta. Tämä edesauttaa Östersundomin lintuvesien ja Sipoonkorven seudun MAALI-alueiden yhtenäisyyttä ja kytkeytyneisyyttä. Kaavaehdotus ansaitsee niin ikään kiitoksen myös ekologisten yhteyksien ja yhteystarpeiden huomattavasti aiempaa selkeämmästä ja konkreettisemmasta turvaamisesta riittävän vahvojen kaavamääräysten ja -merkintöjen avulla. Eritoten pyy on huomioitu Sipoonkorvesta Salmenkallioon kulkevien yhteyksien säilyttämisessä ja vahvistamisessa hyvin. Östersundomin linnustollisesti arvokkaiden merenlahtien ja kosteikoiden osalta vaikutukset on arvioitu asianmukaisesti kaava-aineistoon kuuluvassa Natura-arvioinnissa, ja Natura-arviointi on muutoinkin kauttaaltaan asianmukainen.

Kannatamme edelleen lämpimästi laajoina esitettyjä suojelualueita, ja kiitämme erityisesti Salmenkallion suojelualueen etupainotteista perustamista koskevia kaavamääräyksiä sekä alueen perustamiseen ja viheryhteyksien toimivuuteen liittyvää ekologisen yhteyden kehitettävää osaa koskevaa kaavamääräystä. **Tärkeiden suojelualueiden ja ekologisten yhteyksien toteuttaminen ja niiden toimivuuden varmistaminen ennen suunnitellun keskusta-alueen rakentamisen aloittamista on erinomaisen tarpeellinen ja kannatettava kehityssuunta, jonka käyttöönoton soisi yleistyvän yleiskaavatyössä laajemmin.** Tämä auttaisi vahvistamaan luontoarvoja ja johtaisi osaltaan kohti parempia ja kestävämpiä yleiskaavoja.

Asukastavoite, uuden rakentamisen myötä supistuva metsäpinta-ala ja lisääntyvän virkistyskäytön aiheuttama häiriövaikutuksen kasvu nivoutuvat elimellisesti yhteen, eikä niitä ole mielekästä tai mahdollista tarkastella toisistaan erillisinä tekijöinä. Hyvin valmisteltu ja pääosin selkeästi esitetty kaavaehdotus ansaitsee kritiikkiä metsäpinta-alan supistumiseen liittyvästä hähmäisyydestä ja käsitteellisestä epäselvyydestä: luonnosvaiheessa aineistossa puhuttiin nykyiseen verrattuna n. 25 % verran supistuvasta metsäpinta-alasta, mutta ehdotusvaiheen selostus mainitsee ainoastaan *viheralan* supistumisesta n. 15 % verran. Viheralan käsitettä ei kirjoiteta auki, mutta sen voi tulkita sisältävän metsäisten alueiden ohella ainakin pellot. **Epäselväksi siis jää, kuinka paljon esitetyn kaavaehdotuksen mukainen rakentaminen tosiasiassa supistaisi metsien kokonaispinta-alaa alueella.**

Kulunohjaus voi osaltaan lieventää häiriövaikutuksia, ja laajojen yhtenäisten suojelualueiden osoittaminen tukee etenkin häiriöherkän metsälinnuston pesimämahdollisuuksia alueella. Näistä toimista huolimatta **kaavaehdotuksen mukainen kahden keskuksen ja pikaraitiotien ympärille suunniteltava maankäyttö johtaisi laajojen alueiden heikentymiseen ja jopa elinkelvottomuuteen huuhkajan, sääksen, mehiläishaukan ja mahdollisesti kehrääjän kannalta. Tällaiset häiriöherkät linnut tulevat kaavaehdotuksen toteutuessa hyvin todennäköisesti katoamaan alueen pesimälinnustosta.** Korostamme myös, että näiden lajien osalta vaikutuksia ei voida arvioida tai lieventää enää jatkosuunnittelussa, vaan näiden lajien tulevaisuutta ja elinmahdollisuuksia koskevat maankäyttöratkaisut on tehtävä yleiskaavatasolla.

Lopuksi

Hyvin valmisteltu ja valtaosin selkeästi esitetty kaavaehdotus sisältää lukuisia tervetulleita parannuksia luonnosvaiheeseen nähden. Tällaisista parannuksista etenkin esitettyjen ekologisten yhteyksien ja niiden kehitystarpeiden vahvistamiseen tähtäävät kaavamääräykset sekä Salmenkallion perustettavan luonnonsuojelualueen ja Östersundomin keskustan välistä toteuttamista koskevat määräykset ovat erinomaisia uudistuksia, jotka toivottavasti tulevat laajemminkin käyttöön kaavoitusprosessissa.

Toistamme aiemman toteamuksemme siitä, että Östersundomin alueen kaavoitus sisältää paljon mahdollisuuksia myös Helsingin kaupungille, mikäli asetelmaa tarkasteltaisiin uudelleen ja asukastavoitetta säädettäisiin selkeästi pienemmäksi täydennysrakentamisen suuntaan.

Helsingissä 30.10.2026

Aleksi Mikola

Puheenjohtaja

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys —

Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa ry